

Отже, формування національного господарського законодавства збігається за часом зі створенням передумов стійкого «імунітету» економіки України до трансформаційних і політичних потрясінь. Доцільність орієнтації вітчизняного законодавства на тенденції циклічної закономірності спадів і підйомів економічного розвитку певною мірою зумовила визначення його ролі в забезпеченні відтворення національного господарства України.

Таким чином, для задоволення нинішніх потреб суспільства у прозорості та прибутковості господарського обігу природних ресурсів необхідне вдосконалення саме господарського законодавства. Насамперед тому, що ключовою ознакою його функцій є динамізм щодо врахування економічного стану сфери свого впливу. Коли трансформація позитивних прав у ході приватизації в пострадянських країнах відбувалася не на користь прибутковості економіки, що спричинило негативні наслідки для системи суспільного розвитку, виявилось за необхідне встановити важелі господарського правопорядку щодо виваження стримування позитивних прав власника активів, які переважають права власника природних ресурсів, що видобуваються і реалізуються поза його інтересами, прописаними в Конституції та інших законах України. Тому положення ст. 5 ГК України про межі правового господарського порядку потребують як конкретизації так і розвитку. При цьому слід, виходячи з найвищої сучасної мети, - перейти до нової якості розвитку заради збереження земної цивілізації.

Господарське законодавство України має бути складовою частиною Європейської і світової правової системи, повністю адаптованою до неї. Лише в цьому випадку воно виконає функції інтернаціонального права. Для реалізації цих цілей необхідні наступні умови:

- висококваліфіковані юристи й інші фахівці, здатні розробити професійні господарські закони;
- популяризація господарського законодавства серед суб'єктів економіки;
- професійний (європейський) парламент, що складається з більшості компетентних юристів;
- конструктивний законодавчий процес, що забезпечує ухвалення корисних господарських законів;
- ефективні заходи із забезпечення реалізації з урахуванням вимог часу, цілей і завдань;
- відповідальність парламенту за збитки, заподіяні від реалізації недоброякісних законів;
- інформація про ефективність законів у процесі їх реалізації.

Для виконання зазначених умов необхідна, на мою думку, Загальнодержавна програма підвищення ефективності господарського законодавства й економіки, в якій й слід закріпити поетапність підвищення їх ефективності; цілі, завдання та засоби реалізації етапів; терміни їх виконання; фінансове, кадрове й інформаційне забезпечення, відповідальність за невиконання програми.

Література

1. Закон України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004.- № 25.- Ст. 352.
2. Регуляторна політика: нові можливості / За ред. К.Ляпіної, Д.Ляпіна і Я.Демченкові. – Київ: Інститут конкурентного суспільства, 2004.–170 с.
3. Юлдашев О.Х. Проблеми вдосконалення регуляторної політики. - К.: Парламентське вид-во, 2005.-360 с.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОРЕНДИ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Фальштинський І.В.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Чорнопишук Т.І.

Розглянуто роль та значення оренди в системі економічних відносин власності на землю в сільському господарстві. Наведено основні напрями вдосконалення оренди земель сільськогосподарського призначення.

Вступ. Трансформація донедавна існуючої системи земельних відносин – це об'єктивний процес, зумовлений необхідністю розв'язання гострих суперечностей між досягнутим рівнем розвитку продуктивних сил і системою виробничих відносин, сформованих на суспільній формі власності на землю. В останні роки в Україні найбільш дієвим інструментом формування оптимального розміру землекористування сільськогосподарських товаровиробників, сприяння залученню інвестицій у галузь є оренда.

Мета статті - дослідити процеси формування та розвитку оренди як форми реалізації економічних та юридичних прав на земельні ділянки, особливо сільськогосподарського призначення.

Постановка проблеми. Вдосконалення формування сталого аграрного землекористування на основі розвитку орендних відносин сприяє створенню ефективної системи господарювання в сільському господарстві та розвитку вільного підприємництва. Відповідно, ці питання є актуальними і відображаються у економічних дослідженнях вітчизняних теоретиків та практиків - аграрників. До числа провідних вчених дослідників даного напрямку входять: В.Я. Амбросов, П.І. Гайдучський, А.С.Даниленко, Д.С. Добряк В.М.Другак, П.Т. Саблук, В.М. Трегобчук, А.М. Третяк, А.Г. Тихонов, М.М. Федоров, В.В. Юрчишин та ін.

Однак аналіз економічної літератури, діяльності учасників орендних операцій на ринку земель, особливості функціонування сільського господарства, постійне оновлення діючої законодавчої бази дає зрозуміти, що проблема дії інституту оренди як економічного інструменту раціонального землекористування не знайшла

достатнього теоретичного обґрунтування та практичного впровадження. Перехід права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення до приватних осіб вимагає подальшого дослідження та вдосконалення дії механізму щодо їх оренди.

Основні результати досліджень. Основу формування розвитку земельних відносин складає право власності на землю. Форми власності на землю знаходяться у залежності від способів організації землекористування. В українському законодавстві види прав власності на землю, за систематизацією А.Третяка, поділяються на правомочності, що формують правові відносини власності на землю, і правомочності, що формують економічні відносини власності на землю (рис.1) [1, с.23]. Види прав можуть мати певні переплітання.

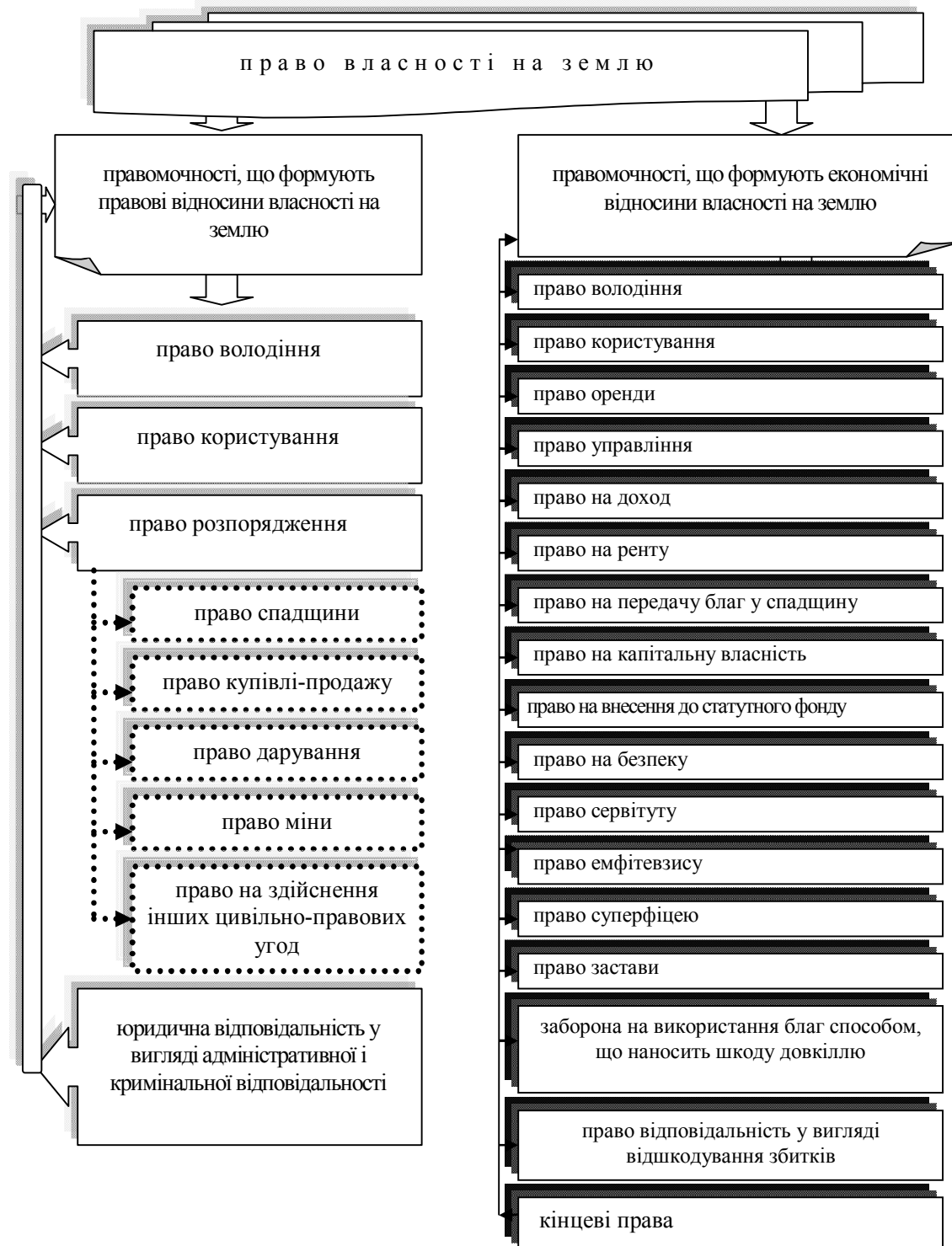

Рис. 1. Види власності на землю в українському законодавстві

Процеси ринкових перетворень в аграрному секторі економіки до цього часу обмежує мораторій на відчуження земель сільськогосподарського призначення. За цих обставин оренда у системі земельних відносин відіграє важливу роль як одна з форм реалізації права власності та ефективного використання земель, дійовий регулятор земельних відносин при відсутності вільного ринку земель. В реформуванні сільського господарства оренда є гнучким інструментом у становленні нової структури агровиробництва, формуванні ефективних господарів-власників, реалізації соціально-економічних програм. Орендний механізм дозволяє формувати оптимальні розміри землекористування, ефективно використовувати землю. Оренда землі стала ефективним способом узгодження суперечностей між відносинами власності і господарювання на землі.

Оренда об'єднала подрібнені між різними власниками земельні ділянки для ефективного господарського використання. Вона стала ефективною формою переходу земельної ділянки від малоефективного власника до успішного господаря без відчуження права власності. Вивчаючи сутність оренди, ряд учених пов'язує категорію оренди з відносинами власності, обгрунтовуючи її доцільність у контексті цих відносин (П.І. Гайдуцький, А.М. Стельмашук). [2, с. 76].

Проте більшість вітчизняних дослідників розглядають оренду не як форму реалізації відносин власності, а „як форму господарювання, при якій на підставі угоди між орендодавцем і орендарем останньому передається у володіння і користування земля, інші природні ресурси... для самостійного ведення господарства“ [3, с. 185]. Слушною є думка П.І. Гайдуцького, який зазначає: „Оренду можна розглядати не тільки як форму реалізації власності, а також як форму господарювання, основними принципами якої є: договірний характер відносин сторін, економічна і правова самостійність, економічний характер управління, право присвоєння господарюючим суб'єктом доходів“ [3, с. 185]. Такою інтерпретацією сутності оренди автором висвітлено основні принципи, тобто спільні ознаки, які характеризують економіко-правову сутність оренди та є основою її розвитку. З цієї точки зору досить цікавим можна вважати визначення оренди, яке пропонують ряд авторів: „Оренда — це особлива форма господарювання, що виражає специфічні відносини з приводу власності і використання результатів виробництва між власником та господарюючим суб'єктом“ [3, с. 18]. При цьому необхідно врахувати той факт, що обов'язковість оплати в орендних відносинах є фундаментальним принципом цих відносин. Тому відсутність у даному визначенні ознак матеріальної субстанції, з приводу якої виникають відносини, дає право вважати дане трактування не зовсім вичерпним.

Інший підхід у визначенні оренди, з урахуванням елемента платності, пропонує ряд науковців [3, с.76], які трактують її наступним чином: „Оренда являє собою засноване на договорі, строкове, платне володіння і користування природними ресурсами, підприємствами та іншими відособленими комплексами, а також майном, необхідним орендарю для здійснення самостійної, господарської чи іншої діяльності“ [3, с.76].

Суть відносин, що пов'язані з орендою землі, зводяться до строкового платного володіння й користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для проведення підприємницької та інших видів діяльності, яке засноване на договорі, а орендна плата на землю – це платіж, який орендар вносить орендареві за користування земельною ділянкою.

Сучасний стан орендних відносин як найголовнішого сьгодні елемента земельних відносин у сільському господарстві України не забезпечує формування економічних відносин адекватних ринковим механізмам господарювання. Право на земельні паї отримали більш як 6 млн. чол., з яких мав сформуватися на селі підприємницький середній клас, який працює на себе, на свої доходи. Проте за роки трансформаційних перетворень близько 60% селян безповоротно вибули, близько 1 млн. чол. стали найманими працівниками, 92% орних земель здається в оренду [4, с.70].

Одним з проблемних питань формування оренди земель сільськогосподарського призначення є те, що в нинішніх умовах власники земельних часток (паїв) не мають інтересу до передачі своєї земельної власності в оренду. Це зумовлено тим, що багато орендарів розплачуються за оренду переважно сільськогосподарською продукцією, грубо порушуючи при цьому систему землеробства, нещадно експлуатуючи землі пайовиків. У грошових доходах селян України надходження від власності становлять лише 2,0%, а в загальних доходах - 1,6%, причому в ряді областей вони є значно нижчими і не досягають 1% [4, с.70]. Як наслідок 4,8 млн. га земельних паїв не використовуються.

Таким чином, розвиток оренди землі в сільському господарстві можливий, насамперед, за умови вдосконалення економічного стимулювання її, насамперед, поступового підвищення орендної плати, що сприятиме гармонізації інтересів орендодавців і орендарів. На цей час орендна плата за землі сільськогосподарського призначення має риси фіксованої орендної плати від грошової оцінки земельної ділянки. Відповідно, підвищення орендної плати за землю передбачає, з одного боку, дотримання законодавчо визначеного мінімального відсотка від грошової оцінки орендованої земельної ділянки (3%).

З іншого боку, реалізація права власності на землю повною мірою може забезпечуватися лише за наявності об'єктивної оцінки земельної ділянки. Одним з пріоритетних напрямів вдосконалення земельних відносин та розвитку оренди землі є забезпечення зростання вартості землі, у тому числі як капіталу. Грошова оцінка земель має ґрунтуватися на всебічній характеристиці землі як основного засобу виробництва. Розроблення методик оцінки земель сільськогосподарського призначення має здійснюватися з урахуванням ринкових чинників.

Значною мірою, невідповідність оплати за користування землями сільськогосподарського призначення зумовлена недосконалістю інформаційної бази стосовно земельної оренди на всіх рівнях, починаючи з агропідприємств і фермерських господарств. Отже, такий аналіз є необхідним, адже критерієм істини є практика, і тільки її аналіз дозволить визначити науково обгрунтовані шляхи вдосконалення земельної оренди.

Потребує удосконалення співвідношення форм орендної плати за землю. Поки що в Україні переважає натуральна форма орендної плати (81%). Плата за оренду у грошовій формі становить лише близько 13%.

Одним з проблемних питань розвитку оренди землі в сільському господарстві є термін оренди. На цей час переважає короткострокова оренда. Це призводить до порушення сівозміни для відтворення родючості ґрунтів, яка відбувається кожні 7-10 років. Однак, орендар на цей час нехтує цими вимогами, оскільки намагається отримати максимальний прибуток у найближчий час.

Врегулювання питань розвитку оренди земель сільськогосподарського призначення передбачає формування дієвого механізму контролю за використанням земельних ресурсів в сільському господарстві.

Висновки. Оренда земель сільськогосподарського призначення є найбільш дієвим інструментом формування оптимального розміру землекористування сільськогосподарських товаровиробників. Вона на сьогодні в Україні є основною формою реалізації економічних та юридичних прав на земельні ділянки, особливо сільськогосподарського призначення. Основними напрямками розвитку оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення є вдосконалення важелів економічного стимулювання шляхом вдосконалення механізмів плати за орендовані землі, грошової оцінки в напрямку забезпечення її збільшення; нормативно-правове забезпечення дієвого механізму контролю за використанням земель сільськогосподарського призначення.

Література

1. Третяк А. М. Деякі аспекти управління землями державної власності // Землепорядний вісник. – 2009. - № 1. – С.20 -24
2. Гайдуцький П.І., Стельмащук А.М. Земля: власність, оренда, рента. – К.: Урожай, 1994. – 184 с.
3. Гайдуцький П.І., Саблук, П.Т., Лупенко Ю.О. та ін. Аграрна реформа в Україні / За ред. П.І. Гайдуцького. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 424 с.
4. Амбросов В. Ефективність використання факторів розширеного відтворення в аграрному секторі // Економіка України. – 2009. - №1. – С.67-73

МЕНЕДЖМЕНТ УКРАЇНИ В СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Фурман Т. М.

Науковий керівник: к.с.-г.н., доцент Фішук Н. Ю.

Розкрито сутність актуальних напрямів розвитку міжнародного менеджменту в умовах глобалізації світової економіки. Зроблено рекомендації щодо застосування вітчизняними суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності принципів та методів міжнародного менеджменту, що дозволить їм підвищити свою конкурентоспроможність на світових ринках.

Вступ. За умов ринку кожна фірма на певному етапі своєї бізнесової діяльності починає розуміти, що треба розширювати сферу своєї діяльності не тільки на ринку своєї країни, але й поширюватися на міжнародні ринки. Це передбачає подолання певних труднощів з вивченням та адаптацією до середовища міжнародного ринку.

В сучасній міжнародній діяльності фірм менеджери повинні: розуміти основні труднощі при організації зовнішньоекономічної діяльності, вміти їх подолати; вміти розробляти стратегічні і тактичні заходи підвищення конкурентноздатних позицій продукції і фірми, проникнення і освоєння ринків зарубіжних країн; знати як створити та організувати функціональний відділ зовнішньоекономічних зв'язків та організувати його роботу; вивчати діяльність органів державного регулювання та сприяння розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України тощо.

Постановка проблеми: Визначення актуальних напрямів розвитку міжнародного менеджменту, вибір форм та моделей сучасного управління міжнародним бізнесом, що забезпечить вихід країни на світові ринки.

Результати дослідження. Актуальність вирішення даної проблеми зумовлена необхідністю кардинальних змін у нашій зовнішньоекономічній діяльності, тому що Україна, для якої міжнародні економічні зв'язки є надзвичайно важливими, на сьогоднішній день у світовій економіці займає незначне місце. Питома вага українського експорту товарів і послуг у їх світовому обсягу, за даними міжнародної статистики, становить близько 0,4%, а світового припливу прямих інвестицій – від 1,0 до 2,0% (2004-2007 рр.). Україна, на жаль, постачає на світовий ринок переважно продукцію з низьким вмістом доданої вартості. Вона не може успішно конкурувати не тільки із США, країнами ЄС, але й з Китаєм, Індією та Росією. Особливі загрози для нас виникають з боку останніх трьох країн, бо саме вони активно завоюють традиційні для України ринки.

Звіт Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність у 2007-2008 рр. показує, що за двома головними індексами, на основі яких визначають рейтинги країн (Індекс глобальної конкурентоспроможності – GCI та Індекс конкурентоспроможності бізнесу – CBI), наша країна займає, відповідно, 73-тє і 81-ше місце. Вражає низька конкурентоспроможність вітчизняного бізнесу: Україна стоїть після Азербайджану (78-ме місце), Пакистану (79-те), Танзанії (80-те). Також і в категорії „операції та стратегії компаній”, яка характеризує якість корпоративного управління, ми посідаємо 83-тє місце серед 127 країн.

Проблеми міжнародного менеджменту, на жаль, не набули широкого обговорення в науковому середовищі вітчизняних фахівців скоріше з об'єктивних, ніж суб'єктивних причин.

Сучасний зміст міжнародного менеджменту формується під впливом розвитку інформаційних технологій, які, по суті, і є основним чинником глобалізації. Сьогодні будь-яку значну фірму слід розглядати у площині впливу міжнародних процесів. Через глобальний інформаційний простір будь-яка фірма може вийти